

РЕШЕНИЕ

№ 132

гр. София, 27.02.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

**СОФИЙСКИ ОКРЪЖЕН СЪД, V ПЪРВОИНСТАНЦИОНЕН
ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ**, в публично заседание на двадесет и седми
януари през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Ивайло П. Георгиев

при участието на секретаря Цветанка П. Младенова Павлова
в присъствието на прокурора И. Хр. М.
като разгледа докладваното от Ивайло П. Георгиев Гражданско дело №
20221800100055 по описа за 2022 година

Производството по делото е образувано по искова молба на Й. И. С.а
срещу И. П. М. за поставянето му под запрещение.

Ищцата твърди, че е дъщеря на ответника, който водил пълноценен
личен и социален живот, но от края на 1995г. започнал да злоупотребява с
алкохол и да тормози близките си. Станал затворен, раздразнителен и
конфликтен. Поради това майката и двете деца напуснали семейното жилище
през 1998г., а през 1999г. гражданският брак между родителите бил
прекратен. Сочил, че към момента ответникът е в състояние на алкохолна
зависимост. Станал опасен за себе си и за близките си. Ищцата го
характеризира като деградирал и неадекватен. Твърди, че бившият ѝ съпруг
Я. С. успял да го убеди да дари свой недвижим имот на дружеството „Р.Х.“
ООД, съдружници в което били самата тя и С.. Впоследствие, С. продал този
имот на своя баща и ликвидирал всички активи на дружеството. Подвел
ответника да участва в други начинания, в резултат от което последният
загубил цялото си имущество и останал без източник на доходи, което довело
до поредния срыв на психиката му. Ищцата твърди, че поради заболяването си
ищецът не е в състояние да се грижи за себе си и да защитава интересите си.
Отказва да се лекува и не контактува с външни хора. Счита, че в негов
интерес е поставянето му под запрещение, и отправя такова искане до съда.

Преписи от исковата молба и от доказателствата са връчени на
назначения особен представител на ответника. В едномесечния срок по чл.
131 от ГПК е постъпил отговор, с който исковата молба се оспорва.
Особеният представител изразява несъгласие с твърдението на ищцата, че
бракът на доверителя му с майка ѝ е прекратен поради негова алкохолна
зависимост. Позицията се на формулировка от бракоразводното решение.
Оспорва твърдението ѝ, че М. бил отказал лечение на зависимостта си.

Оспорва изтъкнатите в исковата молба причини за дарението на имота на „Р.Х.“ ООД. Прави изводи въз основа на момента на сключване на последващата продажбена сделка с предмет – същия имот, както и от участието на ищцата в нея. Оспорва необходимостта от поставяне на М. под запрещение и анализира предпоставките за това.

В открито съдебно заседание пред ОС- София, ищцата се явява лично и се представлява от адв. С., който поддържа исковата молба и моли съда да постанови решение, с което да постави под запрещение – пълно или ограничено – ответника И. П. М., тъй като са налице всички предпоставки за това. Изразява становище, че дори ограниченото запрещение ще въздейства благоприятно на живота на лицето.

В открито съдебно заседание ответникът се явява лично и се представлява от адв. П. – особен представител, който заявява, че не оспорва исковата молба. Намира за установено, че са налице условията за поставянето на И. М. под ограничено запрещение.

В открито съдебно заседание пред ОС- София, контролиращата страна Софийска окръжна прокуратура се представлява от прокурор М., която счита, че исковата молба е основателна и ответникът следва да бъде поставен под ограничено запрещение.

След като прецени твърденията на страните и събраните по делото доказателства, съдът намира за установено от фактическа страна следното:

От представеното по делото удостоверение за раждане (л. 8 от делото) се установява, че ответникът И. П. М. е баща на ищцата Й. И. С.а.

От приетата по делото медицинска документация (медицински удостоверения, амбулаторни листове, епикризи и решение на ТЕЛК) се установява, че от 2016г. до настоящия момент здравословното състояние на ответника се влошава. Още през 2016г. той е диагностициран със захарен диабет, кетоацидоза, дислипидемия и диабетна полиневропатия. През следващите години заболява и от хроничен панкреатит, хроничен калкулозен холецистит и атрофичен пангастрит. Първоначално неинсулинозависимия захарен диабет тип 2 прераства в инсулинозависим, съпроводен от цирроза на черния дроб. Констатирано е също, че страда от делириуми и епилептични припадъци.

Съдът придоби лични впечатления за психическото състояние на И. П. М. в хода на разпита му по реда на чл. 337, ал. 1 от ГПК. Ответникът формално разбра зададените въпроси и даде отговори с кратки прости изречения. Съдът констатира, че ответникът може да формира базови причинно- следствени връзки, както и че разпознава близките си.

От приетото по делото заключение по допуснатата СМЕ се установява, че ответникът страда от синдром на зависимост към алкохола (алкохолна токсикомания) и разстройство на личността, предизвикано от алкохол (органична промяна на личността). Установи се също, че има тежки соматични страдания, които влошават клиничната му картина. Според вещото лице – психиатър, степенно намалена е както способността му да разбира свойството и значението на постъпките си, така и умението му да ги ръководи. Посочва, че ответникът изпитва затруднения в логическото мислене и конструктивния праксис, както и че има значително нарушение на органиката в мозъка. Същевременно той частично може да полага грижи за себе си, а интелектът му е сравнително запазен. Вещото лице счита, че

когнитивните дефицити биха могли да се стабилизират в състоянието, в което се намират към момента на прегледа, ако не напредват соматичните и органични промени и лицето предприеме мерки за лечение. Същевременно, обаче, настъпилата алкохолна личностова промяна, включваща болестни нарушения на емоциите и волята, се отразява така на лицето, че то не е в състояние да ръководи постъпките си съобразно декларираната критична оценка.

Разпитан е св. Д. М., съсед на ответника, който споделя, че през целия си съзнателен живот е познавал И. М. и че му е известна зависимостта на последния от алкохола. Твърди, че постоянно го вижда в неадекватно състояние, поради което неколнократно се е налагало да идва и линейка. Посочва, че ответникът живее с майка си и тя го гледа и готви, както и че от общината □ доставят храна. Свидетелства, че понякога, когато дъщерята на ответника няма възможност да дойде да го посети, самият той (М.) му помага с храна. Сочи, че състоянието на ответника се влошило откакто синът му починал, както и че е станал трудноподвижен и, макар и рядко, стига най-много до пейката пред къщата си, където обаче с никого не говори.

Разпитан е и св. Н.У., който споделя, че с ответника са учили заедно в с. Р. и че се познават отдавна. Той твърди, че до около тридесетата година на ответника, последният пиел малко, дори в рамките на нормалното. Смъртта на сина му, обаче, отключила проблема с алкохола. Заявява, че често среща ответника в центъра на селото, но понякога последният дори не го разпознава и говори отнесено. Отбелязва, че дори когато не е пил, невинаги е адекватен, като потвърждава, че грижи за него полага майка му.

Разпитана е и св. М. А., бивша съпруга на ответника, която свидетелства, че алкохолът е основната причина за тяхната раздяла, и че заради него той станал неадекватен и агресивен. Твърди, че през последните 20г. състоянието му се влошава, както и че не поддържа контакт с него, а информация за състоянието му получава от дъщеря си. Потвърждава, че за ответника се грижат майка му, съседът Д. (св. М.) и дъщеря □, тъй като той не е в състояние да се справя сам. Споделя, че го е водила по клиники от които бягал, не можел да признае за зависимостта си, като дори се искал да сложи край на живота си. При запойте си е на легло. Пие ежедневно. Алкохолът го е превзел отвсякъде.

Проведен е разпит и на св. Я. С., бивш съпруг на ищцата, с която не е сигурен, дали води съдебни дела, като твърди, че познава И. М. от 2011 – 2012г. Споделя, че И. М. е адекватен стига да не е прекалил с алкохола, както и че около датата на смъртта на сина си пие от сутрин до вечер, затваря се, не яде и изпада в делириуми, които траят със седмици. Посочва, че не го е виждал през последните 4 – 5 години.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Предявеният иск е допустим, доколкото исковата молба изхожда от дъщерята на ответника, която е активно процесуално легитимирано лице в производствата по Глава XXVIII от ГПК – арг. от [чл. 336, ал. 1 от ГПК](#).

За да се произнесе по неговата основателност, съдът взе предвид, че поставянето под запрещение е акт, с който по установен ред и въз основа на регламентирани в закона основания се ограничава или отнема дееспособността на физическо лице, като по този начин съществено се засяга

неговата правна сфера.

Предпоставка за постановяване на такъв акт е наличие на слабоумие или сериозно душевно заболяване, което пречатства лицето да се грижи за себе си и за своите работи. Това означава, че само по себе си слабоумието или заболяването не прави болния недееспособен, нито е достатъчно да обуслови постановяване на съответен съдебен акт. Такива последици е в състояние да предизвика единствено кумулативното наличие на болестно състояние, съчетано с невъзможността на заболялото лице да се грижи за своите работи, т.е. да извършва релевантните дейности за поддържане на собственото си съществуване и за защита на своите законни права и интереси.

Тези принципни положения са нормативно закрепени в разпоредбите на чл. 5, ал. 1 и ал. 2 от ЗЛС, съгласно които непълнолетните и пълнолетните лица, които поради слабоумие или душевна болест не могат да се грижат за своите работи, се поставят под пълно запрещение и стават недееспособни, а онези пълнолетни лица с такива страдания, чието състояние не е толкова тежко, се поставят под ограничено запрещение. Препращащата норма на чл. 5 ал. 3 от ЗЛС сочи, че по отношение на правните действия на първата група лица се прилага чл. 3 ал. 2 от ЗЛС, а за правните действия на лицата от втората група се прилага чл. 4 ал. 2 от ЗЛС, т.е. статусът на лицата, поставени под пълно и ограничено запрещение, е приравнен съответно на този на малолетните и на непълнолетните лица.

При това следва да се имат предвид и мотивите към Решение № 12 на Конституционния съд на Република България от 17.07.2014г. по конституционно дело № 10/2014г., съгласно които цитираните по-горе разпоредби „...трябва да бъдат тълкувани стеснително и единствено по начин, който изпълнява конституционното изискване да се даде засилена защита на правата на хората с психически увреждания. Такава защита ще е налице, когато неизбежните ограничения, свързани със запрещението, не водят до неоправдано посегателство върху основни конституционни права на тези лица. Това налага недееспособността по чл. 5 ЗЛС да бъде разбрана като състояние, което единствено трябва да осигури недопускането на такива правни действия, които могат да накърнят интересите на поставения под запрещение или на трети лица, или на обществото“.

Това тълкуване е в съответствие с основния международноправен акт, регламентиращ същата материя, а именно - Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, ратифицирана със закон, приет от 41-ото Народно събрание на 26.01.2012 г. (ДВ, бр. 12 от 10.02.2012 г.) и в сила от 21.04.2012 г. С разпоредбите на чл. 12, ал. 1 и 2 от нея е установена равнопоставеност като правни субекти на хората с увреждания, притежаващи пълна правоспособност и дееспособност наравно с всички останали хора във всички сфери на живота. Следващата алинея регламентира необходимостта от осигуряване на достъп на хората с увреждания до подкрепа за самостоятелно упражняване на техните права, а, според ал. 4, мерките, ограничаващи самостоятелното упражняване на права от хората с увреждания, следва да са пропорционални и пригодени към състоянието на лицето, както и да се прилагат за възможно най-кратък срок и да подлежат на редовен преглед от страна на компетентен, независим и безпристрастен орган или съдебна инстанция.

С оглед гореизложеното, съдът намира, че основен принцип при третиране на правното положение на хората с увреждания е запазване на тяхната дееспособност в максимална степен, а нейното ограничаване или

отнемане следва да се допуска само тогава, когато това се налага за защита на техните интереси или тези на трети лица и на обществото.

В конкретния случай е налице необходимост от ограничаване дееспособността на ответника И. М., тъй като от събраните по делото доказателства се установява, че той страда от синдром на зависимост от алкохола (алкохолна токсикомания) и разстройство на личността, предизвикано от алкохола. Съгласно заключението на в.л. П., болестта е довела до частична загуба на способността на лицето да разбира свойството и значението на постъпките си и да ръководи поведението си, като е причинила известен когнитивен упадък, намаляващ способността му за реална оценка на обстоятелствата. Снизени са познавателните функции, затруднено е логическото мислене и способността за изграждане на ефективни стратегии за самостоятелно справяне при по- дълъг прогнозен период. Интересите му са стеснени, а способността му за изпълнение на целенасочена дейност – ограничена. Не е в състояние да ръководи постъпките си съгласно декларираната критична оценка. Способността му за реална оценка на обстоятелствата е степенно намалена, което го прави достъпен за манипулиране от други лица.

Тези изводи се потвърждават и от непосредствените впечатления на съдебния състав, придобити по реда на чл. 337, ал. 1 от ГПК, тъй като ответникът има непълна представа за време и място, сам и без насочващи въпроси трудно дава израз на мисълта си, демонстрира безразличие към заобикалящия го свят и собственото си позициониране в него.

На последно място, съгласно цитираното по- горе решение на Конституционния съд на Република България, „произнасянето на съда на практика включва не само оценка на тежестта на психическото увреждане, но и прогноза за неговата продължителност във времето“. В конкретния случай прогнозата за състоянието на ответника е неблагоприятна, тъй като, видно от заключението по СПЕ, заболяването му е прогресиращо и - при несвоевременни мерки - може да доведе до още по-сериозни трайни соматични и психични усложнения. Доколкото обаче то е причинено от хроничния алкохолизъм, отключен от тежката психотравма, която лицето е изживяло от настъпилата смърт на сина си, при своевременно лечение и спиране на употребата на алкохол, тези деградирани процеси могат да бъдат овладяни и състоянието на лицето може да бъде съхранено такова, каквото е в момента и поне да обслужва сам себе си.

С оглед гореизложеното съдът намира, че състоянието на И. М. е увредено до степен, в която е частично неспособен да се справя сам със своите работи, поради което следва да бъде поставен под запрещение.

За да определи вида на запрещението, съдът взе предвид, че съгласно чл. 51, ал. 3 от Конституцията на Република България, „...лицата с физически и психически увреждания се намират под особена закрила на държавата и обществото“, като тази закрила включва механизми за предпазването им от извършване на правни действия, с които те биха могли да увредят собствените си интереси. Поставянето под запрещение, макар и накърняващо техните права, е един такъв механизъм, тъй като, от една страна, той гарантира, че те ще бъдат ограничени в извършването на правни действия, с които биха могли да навредят на самите себе си, а, от друга страна, той гарантира сигурността на гражданския оборот и охранява правата на третите лица и обществото като цяло, които също биха били засегнати от правните

действия на лица с увреждания.

Според настоящия съдебен състав, в конкретния случай тази цел би била постигната чрез поставяне на ответника под ограничено запрещение, тъй като при този вид запрещение той би следвало да извършва правните действия лично, макар и с попечителско съгласие (арг. от чл. 5, ал. 3, вр. чл. 4, ал. 2 от ЗЛС) – обстоятелство, което напълно отговаря на намалената, но не и изцяло отсъстваща способност на лицето да съзнава и ръководи поведението си.

До този извод съдът достига, като прецени, че у лицето действително се забелязва известен когнитивен упадък, намиращ израз в демонстрираната апатия и безразличие към собственото му здраве и живот, както и констатираните деструктивни наклонности, всяка от които характеристики е непривична за психично здраво лице. Тези състояния обаче имат своето медицинско обяснение в приетото по делото заключение на СПЕ и се явяват следствие на дългогодишното задълбочаване на зависимостта на лицето от алкохола и занемаряване на грижите му за собствената си личност.

Поради това съдът намира, че очертаните личностни дефицити и липсата на критични и съпротивителни възможности ще бъдат успешно преодолені чрез съдействието, което попечителят ще оказва. Ползите за запретеното лице са дори още по- категорични, що се отнася до извършването на правни действия, доколкото те изискват по- задълбочени психични усИ. и устойчивост на мисълта, които в момента са нехарактерни за ответник. Тази недостатъчност ще бъде успешно компенсирана, тъй като за валидността на действията на лицето ще бъде необходимо и съгласието на неговия попечител, като по този начин ответникът ще бъде цялостно подпомогнат в грижата за делата си.

Поради това съдът счита, че поставянето му под ограничено запрещение ще постави в разумни граници процеса на маргинализация и ще предостави достатъчна степен на защита на правата на М. до подобрене на неговото здравословно състояние. В такъв смисъл е и съдебната практика по сходни казуси – напр. Решение от 27.04.2012г. по гр.д. 12316/2011г. на Софийския градски съд.

В отговор на изложените от ищцата в открито заседание съображения, че спрямо ответника следва да бъде предприета мярка, която да позволи лечението му дори при заявено нежелание от негова страна да се подложи на такова, съдът счита за необходимо да изясни, че тази цел не може да бъде постигната с института на запрещението. Дали лицето може или трябва да се лекува, не е обстоятелство, което съдът отчита при извършване на преценка за способностите му да формира и изразява правно валидна воля, както и при изследване на количественото изменение на тези му способности. За постигане на търсената от ищцата цел е предвидено нарочно производство по реда на чл. 156 Закона за здравето, в което, при наличие на определени предпоставки, районният съд може да наложи на лицето задължително настаняване и лечение.

След влизане на решението в сила, на основание чл. 338, ал. 3 от ГПК, препис от него следва да бъде изпратен на органа по настойничество и попечителство при община Самоков - за определяне на попечител съобразно разпоредбата на чл. 153, ал. 2 от СК.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПОСТАВЯ ПОД ОГРАНИЧЕНО ЗАПРЕЩЕНИЕ И. П. М. с ЕГН ***** и адрес с. Р., ул. „С.“ № 1.

Решението може да се обжалва пред Софийския апелативен съд в двуседмичен срок от връчване на препис от него.

След влизане на решението в сила, заверен препис от същото да се изпрати на органа по настойничество и попечителство при община Самоков за назначаване на попечител.

Съдия при Софийски окръжен съд: _____